

Fundusze Europejskie
dla Śląskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Województwo
Śląskie

Załącznik do Uchwały nr 754/416/VI/2023
Zarządu Województwa Śląskiego
z dnia 12 kwietnia 2023 r.

Instytucja Zarządzająca FE SL

***Zasady dotyczące zapobiegania
i sposobu postępowania w sytuacjach wystąpienia
konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych
w ramach FE SL 2021-2027***

Katowice, kwiecień 2023 r.

Spis treści

Wykaz skrótów i definicji.....	2
Podstawa prawna i wytyczne.....	3
Słownik pojęć.....	4
Rozdział 1. Zakres ogólny dokumentu i procedury.....	6
Rozdział 2. System zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych.....	10
2.1 Zapobieganie.....	10
2.1.1 Środki zapobiegania konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym.....	11
2.1.2 Zarządzanie ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych.....	19
2.2 Wykrywanie i zgłaszanie.....	25
2.3 Informowanie, raportowanie i korygowanie.....	28

Wykaz skrótów i definicji

CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
CST 2021	Centralny System Teleinformatyczny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
ETO	Europejski Trybunał Obrachunkowy
FE SL 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Śląskiego na lata 2021-2027
FR	Departament Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego
FS	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego
FST	Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji
IZ/KW FE SL	Referat wykonujący zadania w zakresie księgowania wydatków w ramach RT
IMS	Irregularity Management System, system informatyczny uruchomiony i administrowany przez Komisję Europejską, za pomocą którego informacje o nieprawidłowościach przekazywane są przez państwa członkowskie do KE oraz w ramach IMS Signals zapewniona jest wymiana informacji na poziomie krajowym o podejrzeniach nadużyć finansowych pomiędzy IZ/IP PO
ION	Instytucja Organizująca Nabór
IP FE SL	Instytucja Pośrednicząca FE SL, tj. Śląskie Centrum Przedsiębiorczości (SCP) i Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach (WUP)
IZ FE SL	Instytucja Zarządzająca FE SL, tj. Zarząd Województwa Śląskiego
KE	Komisja Europejska
OLAF	Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych
Porozumienie	Dokument, w którym powierzone zostały zadania związane z realizacją FE SL 2021-2027
RT	Departament Rozwoju i Transformacji Regionu w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego
SKANER	narzędzie informatyczne wspierające realizację procesów wydatkowania środków europejskich. Aplikacja zapewnia dostęp do aktualnych informacji, pochodzących z różnych baz, w tym rejestrów publicznych, na temat konkretnych podmiotów i osób oraz ich powiązań osobowych i kapitałowych
UE	Unia Europejska
UM WSL	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

Podstawa prawna i wytyczne

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego (WE) i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159), zwane dalej rozporządzeniem ogólnym;
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. określające wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027, zwane dalej rozporządzeniem finansowym;
3. Rozporządzenie Rady (WE) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. Urz. UE L 312 z 23.12.1995 str. 1), zwane dalej rozporządzeniem nr 2988/95;
4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE (Dz. Urz. UE L 94 z 28.03.2014, str. 65, z późn. zm.); Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 23.10.2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii (Dz. Urz. L 305 z 26.11.2019 str. 17-56).
5. Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079), zwana dalej ustawą wdrożeniową;
6. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2022 poz. 2094.);
7. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.), zwana dalej ustawą o finansach publicznych;
8. Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1710 z późn. zm.) lub/oraz ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1843 z późn. zm.), zwane dalej PZP;
9. Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1671 z późn. zm.);
10. Ustawa Kodeks postępowania administracyjnego z dnia 14 czerwca 1960 r. (t.j.Dz.U.2022.2000);
11. Ustawa Kodeks postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 r. (t.j. Dz.U.2022.1375);
12. Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (t.j. Dz.U.2022.1138);
13. Strategia Komisji w zakresie zwalczania nadużyć finansowych – wzmożenie działań w celu ochrony budżetu UE. Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 29.04.2019 r.;
14. Konwencja sporządzona na podstawie artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej, o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. Urz. UE C 316 z 27.11.1995, str. 49-57);
15. Wytyczne Komisji Europejskiej dla państw członkowskich i instytucji wdrażających programy- „Ocena ryzyka nadużyć finansowych oraz skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć

finansowych” z 16 czerwca 2014 r. (EGESIF_14-021-00-16/06/2014), zwane dalej Wytycznymi KE;

16. Wytyczne Komisji (UE) dotyczące unikania konfliktów interesów i zarządzania takimi konfliktami na podstawie rozporządzenia finansowego;
17. Wytyczne Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021-2027;
18. Wytyczne Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczące korzystania z usług ekspertów w programach na lata 2021-2027;
19. Wytyczne Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027;
20. Wytyczne Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027.

Słownik pojęć

Użyte w zasadach pojęcia oznaczają:

- 1) nieprawidłowość – zgodnie z art. 2 pkt. 31 rozporządzenia ogólnego oznacza każde naruszenie prawa unijnego lub prawa krajowego dotyczącego stosowania prawa unijnego, wynikające z działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego zaangażowanego we wdrażanie EFSI, które ma lub może mieć szkodliwy wpływ na budżet Unii poprzez obciążenie budżetu Unii nieuzasadnionym wydatkiem;
- 2) nadużycie finansowe - zgodnie z art. 1 Konwencji sporządzonej na mocy art. K.3 Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich jest to jakiegokolwiek umyślne działanie lub zaniechanie naruszające interesy finansowe Wspólnot Europejskich:
 - a) w odniesieniu do wydatków, jakimkolwiek umyślnym działaniu lub zaniechaniu dotyczącym:
 - wykorzystaniu lub przedstawieniu fałszywych, nieścisłych lub niekompletnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu sprzeniewierzenie lub bezprawne zatrzymanie środków z budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez Wspólnoty Europejskie lub w ich imieniu,
 - nieujawnieniu informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu,
 - niewłaściwym wykorzystaniu takich środków do celów innych niż te, na które zostały pierwotnie przyznane;
 - b) w odniesieniu do przychodów, jakimkolwiek umyślnym działaniu lub zaniechaniu dotyczącym:
 - wykorzystania lub przedstawienia fałszywych, nieścisłych lub niekompletnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu bezprawne zmniejszenie środków budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez lub w imieniu Wspólnot Europejskich,

- nieujawnienia informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu,
- niewłaściwego wykorzystania korzyści uzyskanej zgodnie z prawem, w tym samym celu;

Nadużyciem jest wszelkie działanie lub zaniechanie (potwierdzone wyrokiem sądu), łącznie z podaniem błędnych informacji, które w sposób świadomy lub lekkomyślny wprowadza w błąd lub usiłuje wprowadzić w błąd stronę w celu osiągnięcia korzyści finansowej lub innej albo uniknięcia zobowiązania. Do najczęściej identyfikowanych nadużyć finansowych należą, m.in.: korupcja, konflikt interesów, nadużycia finansowe występujące podczas zamówień publicznych oraz fałszerstwa.

- 3) korupcja – zgodnie z art. 1 ust. 3a ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, oznacza czyn:
- a) polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści osobie pełniącej funkcję publiczną dla niej samej lub dla jakiejkolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;
 - b) polegający na żądaniu lub przyjmowaniu przez osobę pełniącą funkcję publiczną bezpośrednio, lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub dla jakiejkolwiek innej osoby, lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;
 - c) popełniany w toku działalności gospodarczej, obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu, bezpośrednio lub pośrednio, osobie kierującej jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującej w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub na rzecz jakiejkolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie;
 - d) popełniany w toku działalności gospodarczej obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na żądaniu lub przyjmowaniu bezpośrednio lub pośrednio przez osobę kierującą jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującą w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści dla niej samej lub dla jakiejkolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie.

Na potrzeby niniejszego dokumentu przyjmuje się, że korupcja stanowi szczególny rodzaj nadużycia finansowego.

- 4) beneficjent – zgodnie z art. 2 pkt. 9 rozporządzenia ogólnego oraz z art. 2 pkt. 1 ustawy wdrożeniowej, oznacza podmiot publiczny lub prywatny, z którym została podpisana umowa o dofinansowanie, w rozumieniu art. 2 pkt. 32 ustawy wdrożeniowej;
- 5) wnioskodawca – zgodnie z art. 2 pkt. 34 ustawy wdrożeniowej oznacza podmiot, który złożył wniosek o dofinansowanie projektu;

- 6) nieprawidłowość systemowa – zgodnie z art. 2 pkt. 33 rozporządzenia ogólnego, oznacza każdą nieprawidłowość, która może mieć charakter powtarzalny, o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia w podobnych rodzajach operacji, będącą konsekwencją istnienia poważnych defektów w skutecznym funkcjonowaniu systemu zarządzania i kontroli, w tym polegającą na niewprowadzeniu odpowiednich procedur zgodnie z niniejszym rozporządzeniem oraz z przepisami dotyczącymi poszczególnych funduszy;
- 7) potencjalne podejrzenie popełnienia nadużycia finansowego - są to wszystkie przypadki nieprawidłowości w ramach FE SL 2021-2027 (tj. naruszenia przepisów prawa, które spowodowały lub mogły spowodować szkodę w budżecie UE), dla których uprawdopodobniono celowość w działaniu podmiotu i które zostały zgłoszone do organów ścigania.
- 8) podejrzenie popełnienia nadużycia finansowego – oznacza, zgodnie z zapisami art. 2 lit a Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/1970 z dnia 8 lipca 2015 r., nieprawidłowość, która prowadzi do wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego na poziomie krajowym w celu stwierdzenia zamierzonego działania, w szczególności nadużycia finansowego, o którym mowa w art. 1 (1) (a) Konwencji sporządzonej na podstawie artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej, o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich . Przypadek naruszenia przepisów, spełniający kryteria określone w powyższej definicji, należy kwalifikować jako podejrzenie nadużycia finansowego w momencie uzyskania przez właściwą instytucję inicjującą informacji o sporządzeniu przez prokuratora aktu oskarżenia.
- 9) konflikt interesów – m.in. zgodnie z art. 61 ust. 3 rozporządzenia finansowego istnieje wówczas, gdy bezstronne i obiektywne pełnienie funkcji podmiotu upoważnionego do działań finansowych lub innej osoby, o których mowa w ust. 1, jest zagrożone z uwagi na względy rodzinne, emocjonalne, sympatie polityczne lub związki z jakimkolwiek krajem, interes gospodarczy lub jakiekolwiek inne bezpośrednie lub pośrednie interesy osobiste.
Ponadto, zgodnie z art. 24 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r., pojęcie konfliktu interesów obejmuje co najmniej każdą sytuację, w której członkowie personelu instytucji zamawiającej lub dostawcy usług w zakresie obsługi zamówień działającego w imieniu instytucji zamawiającej biorący udział w prowadzeniu postępowania o udzielenie zamówienia lub mogący wpłynąć na wynik tego postępowania mają, bezpośrednio lub pośrednio, interes finansowy, ekonomiczny lub inny interes osobisty, który postrzegać można jako zagrażający ich bezstronności i niezależności w związku z postępowaniem o udzielenie zamówienia.

Rozdział 1. Zakres ogólny dokumentu i procedury

Zgodnie z art. 74 ust. 1 lit. c rozporządzenia ogólnego Instytucja Zarządzająca programem operacyjnym wprowadza skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniając stwierdzone rodzaje ryzyka. Ponadto, art. 74 ust 1 lit. d rozporządzenia ogólnego stanowi, że Instytucja Zarządzająca zapobiega nieprawidłowościom, wykrywa je i koryguje. Niniejszy dokument wskazuje podstawowe założenia realizacji obowiązków nałożonych ww. przepisami.

Głównym celem niniejszych zasad jest zapewnienie odpowiedniego poziomu zarządzania ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych oraz wprowadzenie jednolitych reguł stosowanych przez IZ FE SL oraz IP FE SL w tym zakresie. Zasady są skierowane do instytucji uczestniczących w realizacji FE SL 2021-2027, które są odpowiedzialne za odpowiednie zarządzanie ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych w zakresie opisanym w niniejszych zasadach. Bez uszczerbku dla niniejszych zasad IZ FE SL/ IP FE SL mogą dodatkowo wydać szczegółowe instrukcje wykonawcze w obszarze konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych.

Zasady zawierają postanowienia dotyczące:

- minimalnych założeń przyjętych przez IZ FE SL i IP FE SL w zakresie zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych;
- założeń związanych z zarządzaniem ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych w ramach FE SL 2021-2027.

Zasady obowiązują w okresie realizacji FE SL na lata 2021-2027.

Instytucje uczestniczące w realizacji FE SL 2021-2027, kierują się w swoich działaniach polityką absolutnego braku tolerancji dla konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych, zarówno w odniesieniu do swoich struktur organizacyjnych, jak i zachowań wnioskodawców i beneficjentów.

IZ FE SL zapewnia skuteczną współpracę i koordynację działań pomiędzy IZ FE SL, IP FE SL, organami dochodzeniowo-śledczymi oraz instytucjami zaangażowanymi w zwalczanie nadużyć finansowych.

W celu zapewnienia skuteczności systemu przyjęto ogólne założenia wspólne dla wszystkich instytucji uczestniczących w realizacji FE SL 2021-2027, celem zapewnienia mechanizmów zapobiegania konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym.

Procedury antykorupcyjne w instytucjach systemu wdrażania

Na procedury zapobiegania konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym w zakresie FE SL 2021-2027 składają się regulacje ustawowe, regulacje wewnętrzne UM WSL oraz IZ FE SL. Ze względu na oddzielność organizacyjną IP FE SL posiadają analogiczne regulacje wewnętrzne, jak w IZ FE SL.

- **Wybrane najważniejsze regulacje ustawowe**

- ustawa o pracownikach samorządowych (art. 26 - zakaz podległości służbowej między osobami bliskimi, art. 30 - zakaz wykonywania zajęć pozostających w sprzeczności lub związanych z zajęciami, które pracownik samorządowy wykonuje w ramach obowiązków służbowych, art. 31 - oświadczenia o prowadzeniu działalności gospodarczej, art. 32 - oświadczenia majątkowe),
- Kodeks postępowania administracyjnego (art. 24 - wyłączenie pracownika organu od udziału w postępowaniu, art. 25 - wyłączenie organu od załatwienia sprawy),
- Kodeks postępowania karnego (art. 304 - obowiązek zawiadomienia o przestępstwie).

- **Regulacje wewnętrzne – ogólnourzędowe**

- Kodeks etyki pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego,
- Zarządzenie nr 95/22 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 10 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Procedury zapobiegania i przeciwdziałania korupcji w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego,
- Zarządzenie nr 33/22 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie wprowadzenia „Procedury postępowania w przypadku naruszenia zasad Kodeksu Etyki, a także wystąpienia zjawiska mobbingu i dyskryminacji w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego”,
- Zarządzenie nr 158/20 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 8 grudnia 2020 r. w sprawie oświadczeń majątkowych składanych przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego z późn. zm.,
- Zarządzenie nr 80/21 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 12 lipca 2021 r. w sprawie określenia zasad składania przez pracowników zatrudnionych w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego oświadczeń o prowadzeniu działalności gospodarczej, przestrzegania zakazu wykonywania zajęć pozostających w sprzeczności lub związanych z zajęciami, które wykonują w ramach obowiązków służbowych, które mogłyby wywołać podejrzenia o stronniczość lub interesowność oraz zajęć sprzecznych z obowiązkami wynikającymi z ustawy o pracownikach samorządowych oraz informowania pracodawcy o wykonywaniu dodatkowych zajęć,
- Zarządzenie nr 130/21 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyjmowania zgłoszeń naruszeń prawa i podejmowania działań następnych w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego z późn. zm.,
- Zarządzenie nr 109/19 z dnia 19 sierpnia 2019 r. Marszałka Województwa Śląskiego w sprawie wprowadzenia Procedury zarządzania ryzykiem w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego.

- **Regulacje wewnętrzne w ramach IZ FE SL 2021-2027**

- Zasady dotyczące zapobiegania i sposobu postępowania w sytuacjach wystąpienia konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych w ramach FE SL 2021-2027,
- Instrukcje Wykonawcze Instytucji Zarządzającej Programem Fundusze Europejskie Dla Śląskiego 2021-2027 - Departamentu Rozwoju i Transformacji Regionu,
- Instrukcje Wykonawcze Instytucji Zarządzającej Programem Fundusze Europejskie Dla Śląskiego 2021-2027 - Departamentu Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- Instrukcje Wykonawcze Instytucji Zarządzającej Programem Fundusze Europejskie Dla Śląskiego 2021-2027 - Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego.

Dopuszcza się dalsze doprecyzowanie tematyki w innych wskazanych w instrukcjach dokumentach, (np. w przypadku etapy oceny w Regulaminach KOP, zarządzeniach – w zależności od decyzji ION).

- **Regulacje wewnętrzne ramach IP FE SL 2021-2027**

- Zasady dotyczące zapobiegania i sposobu postępowania w sytuacjach wystąpienia konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych w ramach FE SL 2021-2027,
- Instrukcje Wykonawcze Instytucji Pośredniczącej Fundusze Europejskie Dla Śląskiego 2021-2027 – Śląskiego Centrum Przedsiębiorczości,
- Zarządzenie Dyrektora ŚCP nr SCP.ZD.010-22/21 z dnia 16 czerwca 2021 r. – Kodeks etyki,
- Zarządzenie Dyrektora ŚCP nr SCP.ZD.0131-22/16 z dnia 1 czerwca 2016 r. - Instrukcja zapobiegania i przeciwdziałania potencjalnym zjawiskom korupcji w Śląskim Centrum Przedsiębiorczości oraz sposobu postępowania w sytuacjach mających znamiona korupcji,
- Zarządzenie Dyrektora ŚCP nr SCP.ZD.010-35/21 z dnia 20 grudnia 2021 r. - Regulamin przyjmowania zgłoszeń naruszeń prawa i podejmowania działań następczych w Śląskim Centrum Przedsiębiorczości,
- Zarządzenie Dyrektora ŚCP nr SCP.ZD.010-41/22 z dnia 21 grudnia 2022 r. - Procedura zarządzania ryzykiem w Śląskim Centrum Przedsiębiorczości,
- Instrukcje Wykonawcze Instytucji Pośredniczącej Fundusze Europejskie Dla Śląskiego 2021-2027 – Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach,
- Zarządzenie Nr TO-0016/69/2018 Dyrektora WUP z dnia 13 września 2018 r. - Kodeks etyki,
- Zarządzenie Nr TO-0016/70/2016 Dyrektora WUP z dnia 24 października 2016 r. - Polityka antykorupcyjna w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Katowicach,
- Zarządzenie Nr TO-0016/70/2016 Dyrektora WUP z dnia 24 października 2016 r. - Instrukcja zapobiegania i przeciwdziałania potencjalnym zjawiskom korupcyjnym w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Katowicach oraz sposobu postępowania w sytuacjach mających znamiona korupcji,
- Zarządzenie Nr TO-0016/19/2016 Dyrektora WUP z dnia 11 kwietnia 2016 r. - Polityka przeciwdziałania nadużyciom finansowym.

Dopuszcza się dalsze doprecyzowanie tematyki w innych wskazanych w instrukcjach dokumentach, (np. w przypadku etapu oceny wniosków o dofinansowanie w Regulaminach KOP, zarządzeniach wewnętrznych Dyrektora– w zależności od decyzji ION).

Rozdział 2. System zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych

Zgodnie z art. 74 rozporządzenia ogólnego system zarządzania i kontroli FE SL 2021-2027 zapewnia zapobieganie, wykrywanie i korygowanie przypadków nadużyć finansowych oraz odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych w związku z popełnieniem nadużyć finansowych.

Niniejszy rozdział zawiera podstawowe zasady i metody działania służące zwalczaniu konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych, które są stosowane przez instytucje uczestniczące w realizacji FE SL 2021-2027.

W FE SL 2021-2027 system w zakresie skutecznego przeciwdziałania problemowi zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych składa się z trzech podstawowych procesów:

- 1) zapobieganie;
- 2) wykrywanie i zgłaszanie;
- 3) informowanie, raportowanie i korygowanie.

2.1 Zapobieganie

W ramach FE SL 2021-2027 zapobieganie konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym oparte jest na następujących środkach:

- 1) zdefiniowanie zasad etyki, do których przestrzegania są zobowiązani wszyscy pracownicy instytucji realizujących zadania w zakresie zarządzania i wdrażania FE SL 2021-2027;
- 2) ustanowienie systemu zarządzania i kontroli, opartego na przejrzystym podziale obowiązków pomiędzy IZ FE SL a IP FE SL, jak również wewnątrz instytucji zaangażowanych w realizację FE SL 2021-2027;
- 3) wdrożenie systemów kontroli wewnętrznej, zapewniających zminimalizowanie ryzyka popełnienia nadużyć finansowych;
- 4) weryfikacja prawidłowości funkcjonowania systemów zarządzania i kontroli, w tym w zakresie nadużyć finansowych, funkcjonujących w instytucjach uczestniczących w realizacji FE SL 2021-2027, dokonywana przez IZ FE SL w ramach przeprowadzanych kontroli systemowych funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli;
- 5) informowanie o prowadzeniu kontroli projektów;

- 6) prowadzenie kompleksowych szkoleń i działań podnoszących poziom świadomości na temat nadużyć finansowych, które mają na celu podnoszenie ich świadomości w kwestii realizowanej przez IZ FE SL polityki zapobiegania nadużyciom finansowym, jak również pomoc w rozpoznawaniu oznak popełnienia nadużyć finansowych i reagowaniu na tego typu działania. Szkoleniami mogą zostać objęci wszyscy pracownicy instytucji zaangażowanych we wdrażanie FE SL 2021-2027, jak również osoby uczestniczące w ocenie merytorycznej wniosków o dofinansowanie (eksperti zewnętrzni).

2.1.1 Środki zapobiegania konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym

A. Kultura etyczna

W celu stosowania najwyższych standardów etycznych przez pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie FE SL 2021-2027 przyjmuje się następujące zasady postępowania:

- 1) zasada praworządności – oznacza wykonywanie obowiązków z zachowaniem najwyższej staranności, przestrzegając przepisów obowiązującego prawa;
- 2) zasada rzetelności – oznacza sumienne wykonywanie obowiązków z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i umiejętności, opierając swoje działania na prawidłowo dokonanych ustaleniach oraz wykorzystując uzyskane informacje wyłącznie do celów służbowych i zgodnie z ich przeznaczeniem. Ponadto, zasada rzetelności oznacza podejmowanie racjonalnych decyzji, uznanie popełnionych błędów i naprawy ich konsekwencji oraz kierowanie się przepisami prawa i przyjętymi procedurami;
- 3) zasada bezstronności – oznacza traktowanie wszystkich wnioskodawców/ beneficjentów/ interesantów w sposób niedyskryminujący, pozbawiony uprzedzeń ze względu na kolor skóry, płeć, stan cywilny, pochodzenie etniczne, język, religię, orientację seksualną, niepełnosprawność, reputację lub pozycję społeczną. Ponadto, oznacza lojalne i rzetelne wykonywanie zadań, zgodnie z przyjętymi procedurami i zasadami IZ FE SL, bez względu na własne przekonania i poglądy polityczne oraz nieprzyjmowanie, w związku ze swoją pracą, żadnych korzyści materialnych ani osobistych, nienadużywanie władzy, a także nieuleganie wpływom i naciskom;
- 4) zasada unikania konfliktu interesów – oznacza nieprzyjmowanie żadnych zobowiązań wynikających z pokrewieństwa, znajomości lub przynależności oraz niepodejmowanie żadnych prac ani zajęć, które pozostawałyby w sprzeczności z obowiązkami służbowymi. W przypadku zaistnienia konfliktu interesu w sprawach prywatnych i służbowych, pracownik zobowiązany jest do wyłączenia się z działań mogących wywołać podejrzenia o stronnictwo lub interesowność;
- 5) zasada profesjonalizmu – oznacza dbałość o systematyczne podnoszenie kwalifikacji zawodowych, pełną znajomość aktów prawnych, umiejętność merytorycznego i prawnego

uzasadnienia podjętych decyzji i sposobu postępowania, a także profesjonalną współpracę wewnątrz i na zewnątrz instytucji;

- 6) zasada jawności – oznacza wykonywanie zadań w oparciu o przyjęte procedury, informując o sposobie postępowania zainteresowane strony, z zastrzeżeniem ochrony informacji prawnie chronionej;
- 7) zasada odpowiedzialności – oznacza nieuchylanie się od podejmowania trudnych rozstrzygnięć oraz od odpowiedzialności za swoje postępowanie, dzielenie się własnym doświadczeniem i wiedzą, dążenie do wzmacniania wiarygodności instytucji zaangażowanych we wdrażanie FE SL 2021-2027 .

Określone powyżej zasady są zobowiązani stosować wszyscy pracownicy IZ FE SL/ IP FE SL.

Zagrożenia korupcyjne

IZ FE SL prowadzi działania mające na celu zapobieganie i zwalczanie zjawisk korupcyjnych w instytucjach zaangażowanych w realizację FE SL 2021-2027. Ze względu na charakter zadań wykonywanych przez IZ FE SL oraz IP FE SL pracownicy zatrudnieni w tych instytucjach są narażeni na zjawiska korupcyjne (korupcja urzędnicza, przekupstwo, płatna protekcja, handel wpływami, itp.). Mając na uwadze, że pracownicy instytucji zaangażowanych we wdrażanie FE SL 2021-2027 są funkcjonariuszami publicznymi, zobowiązani są do przestrzegania najwyższych standardów zachowań w celu uniknięcia wszelkich podejrzeń odnośnie prawidłowości realizowanych przez siebie zadań. W szczególności pracownicy nie mogą przyjmować jakichkolwiek korzyści w związku z wykonywanymi przez siebie zadaniami.

W sytuacji, gdy ekspert oceniający wniosek o dofinansowanie¹ lub pracownik instytucji zaangażowanej we wdrażanie FE SL 2021-2027, spotka się z próbą korupcji, zobowiązany jest do:

1. zdecydowanej odmowy przyjęcia propozycji korupcyjnej;
2. niezwłocznego zgłoszenia informacji o zaistniałej sytuacji bezpośrednio przełożonemu lub innej osobie z kierownictwa lub innej wyznaczonej osobie oraz zawiadomienie właściwych organów ścigania;
3. opisanie zdarzenia w notatce służbowej;
4. współpracy z organami ścigania w celu wyjaśnienia okoliczności zdarzenia.

Dodatkowo, eksperci oceniający wniosek o dofinansowanie² są zobowiązani do:

- zgłaszania podejrzeń konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych w związku z prowadzoną oceną projektu;
- składania wyjaśnień w zakresie prowadzenia oceny na wezwanie IZ/ IPFE SL do końca okresu programowania (na każdym etapie realizacji i trwałości projektu). Zobowiązanie eksperta do podjęcia tej czynności jest konieczne, aby stwierdzić zasadność i celowość

¹ Dotyczy również ekspertów powoływanych w trakcie realizacji projektu w ramach ŚCP.

² Jw.

wystąpienia stwierdzonych uchybień, błędów i nieprawidłowości celem zakwalifikowania ich jako faktyczne lub potencjalne nadużycie finansowe.

Mając na uwadze konieczność zapewnienia bezstronności i obiektywizmu w realizacji FE SL 2021-2027, Instytucja Zarządzająca FE SL ustala ogólny zakaz przyjmowania prezentów i tzw. dowodów wdzięczności przez pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie FE SL 2021-2027.

Pracownicy instytucji zaangażowanych we wdrażanie FE SL 2021-2027 zobowiązani są do przestrzegania następujących zasad:

1. Pracownicy instytucji zaangażowanych w realizację FE SL 2021-2027 nie mogą przyjmować lub żądać jakichkolwiek korzyści w zamian za wykonanie czynności służbowych. W szczególności bezwzględnie zabronione jest przyjmowanie oraz wręczanie środków pieniężnych lub ich ekwiwalentów (takich jak bony itp.).
2. Nie jest dozwolone pracownikom instytucji zaangażowanych w realizację FE SL 2021-2027 przyjmowanie prezentów, które mogłyby wpłynąć w sposób rzeczywisty lub domniemany na rzetelność wykonywania powierzonych im zadań, w szczególności poprzez powstanie nieformalnego zobowiązania wobec danego beneficjenta/wnioskodawcy lub powstanie konfliktu interesu.
3. Dopuszcza się przyjmowanie drobnych upominków o niskiej wartości (np. artykuły reklamowe jak długopisy, kalendarzyki, bloczki papierowe, itp.), w szczególności rozdawanych podczas szkoleń, w czasie spotkań służbowych, konferencji.
4. Pracownicy mogą przyjmować standardowe materiały promocyjne powszechnie dostępne, których celem nie jest wywarcie wpływu na sposób wykonania czynności służbowych.
5. O próbie wręczenia prezentu/ łapówki/ innej korzyści, w szczególności przez beneficjenta/wnioskodawcę, w sytuacji innej niż szkolenie, konferencja, itp. pracownik jest zobowiązany poinformować bezpośredniego przełożonego.

Konflikt interesów

Celem regulacji w zakresie konfliktu interesów jest zapobieganie wszelkim konsekwencjom tego zjawiska, które mogą przyjmować m.in. jedną z następujących form:

- przyznanie sobie lub innym nieuzasadnionych bezpośrednich lub pośrednich korzyści,
- odmowa przyznania beneficjentowi praw lub korzyści, do których jest uprawniony,
- wykonanie czynności niewłaściwej lub stanowiącej nadużycie lub zaniechanie wykonania czynności, które są nakazane,
- inne działania mogące spowodować konflikt interesów i zagrozić bezstronnemu i obiektywnemu wykonywaniu przez daną osobę jej obowiązków, np. udział w komisji oceniającej projekty lub udział w komisji oceniającej w procedurze udzielania zamówień publicznych, w przypadku, gdy osoba taka może bezpośrednio lub pośrednio czerpać korzyści w wyniku tych procedur.

Konflikt interesów, może dotyczyć pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie FE SL 2021-2027, jak również ekspertów zewnętrznych oceniających projekty, beneficjentów oraz wszelkie inne instytucje/ osoby trzecie zaangażowane we wdrażanie programu. Mając powyższe na uwadze IZ FE SL oraz IP FE SL prowadzą działania informacyjne (spotkania, szkolenia, publikacje na stronie internetowej) dotyczące zagadnienia konfliktu interesów.

Z uwagi na fakt, iż zarówno potencjalny, jak i rzeczywisty konflikt interesów wpływa na ocenę zachowania obiektywizmu wykonywanych zadań, a tym samym obniża wiarygodność instytucji, pracownicy wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację FE SL 2021-2027 są zobowiązani do zgłaszania wszelkich sytuacji, które mogą być potraktowane jako konflikt interesów.

Oświadczenia o bezstronności są narzędziem ostrzegawczym i zwiększającym świadomość konsekwencji przedstawienia nieprawdziwych informacji. Każda instytucja systemu zarządzania i wdrażania FE SL 2021-2027 weryfikuje złożone oświadczenia zgodnie z przyjętymi procedurami. Informacje z oświadczeń podlegają weryfikacji przez uprawnione osoby z wykorzystaniem ogólnodostępnych baz danych³ i/lub aplikacji SKANER. Weryfikacja informacji zmierza przede wszystkim do ustalenia czy obiektywnie można ją postrzegać jako konflikt interesów.

Następnie, w zależności od przyjętej ścieżki postępowania przez dany ION, dokumentowane jest dane zdarzenie wraz z podjętymi krokami (decyzja o wyłączeniu).

Szczegółowy opis stosowania ww. mechanizmów zostanie uregulowany głównie w instrukcjach wykonawczych poszczególnych Instytucji⁴.

Zgodnie z zapisami Wytycznych KE w każdym przypadku zaistnienia sytuacji, która może być obiektywnie postrzegana jako konflikt interesów, należy ją zbadać i rozwiązać w taki sposób, aby nie była już obiektywnie w taki sposób postrzegana. W tym kontekście i bez uszczerbku dla jakichkolwiek bardziej rygorystycznych przepisów krajowych, podmioty upoważnione do działań finansowych i inne osoby uczestniczące w wykonaniu budżetu UE muszą:

- wstrzymać się od podejmowania jakichkolwiek działań, które mogą spowodować powstanie konfliktu ich interesów osobistych z interesami UE,
- podejmować odpowiednie działania, aby zapobiegać powstaniu konfliktu interesów w ramach zadań, za które są odpowiedzialne,
- podejmować odpowiednie działania, aby zareagować na sytuacje, które obiektywnie można postrzegać jako konflikt interesów.

Powyższe kroki należy podjąć, jeżeli istnieje ryzyko wystąpienia konfliktu interesów z udziałem osoby uczestniczącej w wykonaniu budżetu UE.

³ Np. Krajowy Rejestr Sądowy, Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej, Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych

⁴ Dopuszcza się dalsze doprecyzowanie w innych wskazanych w instrukcjach dokumentach, np. w przypadku etapy oceny w Regulaminach KOP, w zależności od decyzji ION.

W przypadku zaistnienia sytuacji, którą można postrzegać jako konflikt interesów lub zaistnienia konfliktu interesów, pracownik zobowiązany jest do poinformowania przełożonego o zaistniałej sytuacji oraz do niezwłocznego wyłączenia się z działań mogących wywołać podejrzenia o stronnictwo lub interesowność.

Ponadto, zgodnie z zapisami art. 24 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia odpowiednich środków, by skutecznie zapobiegać konfliktowi interesów, a także rozpoznawać i likwidować je, gdy powstają w związku z prowadzeniem postępowań o udzielenie zamówień, by nie dopuścić do ewentualnego zakłócenia konkurencji i zapewnić równe traktowanie wszystkich wykonawców. W tym celu prowadzone są stosowne weryfikacje procesu realizacji zamówień w projektach finansowanych ze środków FE SL 2021-2027, zarówno na poziomie instytucji, jak i beneficjentów.

B. System zarządzania i kontroli

IZ FE SL ustanawia przejrzysty system zarządzania i kontroli FE SL 2021-2027, na który składa się zarówno system instytucjonalny, jak i system procedur i dokumentów programowych, określający sposób działania instytucji zaangażowanych w realizację FE SL 2021-2027. System zarządzania i kontroli FE SL 2021-2027, opiera się na procedurach zapewniających właściwą ścieżkę audytu, pozwalającą odtworzyć proces decyzyjny.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy wdrożeniowej podstawę systemu realizacji programu operacyjnego mogą stanowić w szczególności przepisy prawa powszechnie obowiązującego, wytyczne, szczegółowy opis priorytetów programu, opis systemu zarządzania i kontroli oraz instrukcje wykonawcze zawierające procedury działania właściwych instytucji. Dodatkowo, na system realizacji składają się dokumenty wewnętrzne instytucji uczestniczących w realizacji FE SL 2021-2027, np. regulaminy, zarządzenia, itd.

IZ FE SL/ IP FE SL opracowują instrukcje wykonawcze oraz inne dokumenty dotyczące sposobu postępowania w obszarze nadużyć finansowych.

System zarządzania i kontroli zapewnia jasny podział kompetencji i odpowiedzialności pomiędzy IZ FE SL a IP FE SL, jak również w strukturach organizacyjnych IZ/IP FE SL oraz dokładne określenie zakresu zadań i obowiązków pracowników, który ma na celu wyeliminowanie dowolności w określeniu sposobu pracy i procedowania. Zadania instytucji zarządzającej określa rozporządzenie ogólne oraz ustawa wdrożeniowa. Jasny podział zadań między IZ FE SL a IP FE SL wynika z zapisów Porozumień, w których poszczególnym instytucjom pośredniczącym zostały powierzone zadania z zakresu realizacji FE SL 2021-2027 .

Każda instytucja zaangażowana w realizację FE SL 2021-2027 jest zobowiązana do zapewnienia prawidłowej rozdzielności funkcji na poziomie regulaminu i struktury organizacyjnej. Szczególną uwagę zwraca się na zapewnienie prawidłowej rozdzielności funkcji odnośnie procesów związanych z oceną projektów, kontrolą projektów (zarówno w zakresie weryfikacji administracyjnych, jak i kontroli

na miejscu) oraz certyfikacją wydatków (rozdzielność dotyczy zadań realizowanych przez IZ FE SL z art. 71 rozporządzenia ogólnego). Ponadto, w przypadku, gdy IZ FE SL/IP FE SL jest beneficjentem projektu, konieczne jest zapewnienie rozdzielenia zadań i odpowiedzialności w zakresie pełnionych funkcji IZ FE SL/IP FE SL i funkcji beneficjenta.

Zapewnienie prawidłowej rozdzielenia funkcji jest przedmiotem kontroli systemowej IP FE SL.

C. Kontrola wewnętrzna

Zgodnie z Wytycznymi KE, najbardziej efektywnym mechanizmem zapobiegania popełnieniu nadużyć finansowych jest dobrze zaprojektowany i wdrożony system kontroli wewnętrznej. System kontroli wewnętrznej obejmuje:

- kontrolę zarządczą w jednostkach sektora finansów publicznych, która stanowi ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy;
- bieżącą kontrolę wewnątrz instytucji (np. weryfikacja realizacji zadań przez przełożonych, procedury, mechanizmy kontrolne, weryfikacja dokumentacji w oparciu o zasadę „dwóch par oczu”, kontrola i audyt wewnętrzny); kontrole projektów (zarówno w odniesieniu do weryfikacji administracyjnych, jak i kontroli na miejscu);
- kontrole krzyżowe, prowadzone zgodnie z Wytycznymi zatwierdzanymi przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie kontroli;
- bieżącą analizę danych dostępnych w systemach informatycznych.

D. Kontrola systemowa

IZ FE SL na podstawie art. 9 ustawy wdrożeniowej powierzyła IP FE SL realizację zadań określonych w zawartych porozumieniach. Mając na uwadze, iż IZ FE SL ponosi całkowitą odpowiedzialność za realizację programu, prowadzone są kontrole systemowe, będące narzędziem weryfikacji prawidłowości wykonania powierzonych zadań. IZ FE SL poprzez kontrole systemowe upewnia się, czy IP FE SL wprowadziły skuteczne środki zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych w zakresie swoich kompetencji i zgodnie z niniejszymi zasadami. Jeśli kontrola systemowa wykaże, iż przyjęte przez IP FE SL środki zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych są nieadekwatne, IZ FE SL zaleca podjęcie stosownych środków naprawczych.

E. Informowanie o prowadzeniu kontroli projektów

Powszechne informowanie o prowadzeniu kontroli projektów przez instytucje zaangażowane we wdrażanie FE SL 2021-2027 stanowi jeden z elementów zapobiegania konfliktowi interesów, korupcji i nadużyć finansowych. Kontrole projektów stanowią mechanizm kontrolny zmniejszający ryzyko popełnienia konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych oraz zwiększający prawdopodobieństwo ich wykrycia. IZ FE SL zakłada, iż powszechne informowanie o wdrożonych mechanizmach kontrolnych oraz o ich zakresie zniechęca beneficjentów do działań o charakterze nadużyć finansowych oraz ma wpływ na budowę zaufania obywateli do organów władzy publicznej, jak również zapewnia transparentność jej działań. Mając powyższe na uwadze, informacje dotyczące co najmniej zakresu prowadzonych kontroli projektów, jak również najczęściej popełnianych błędów w realizacji projektów, skutkujących wystąpieniem nieprawidłowości będą przekazywane wnioskodawcom/ beneficjentom poprzez stronę internetową FE SL 2021-2027, jak również podczas szkoleń i spotkań informacyjnych.

F. Szkolenia

Kompleksowe działania szkoleniowe i mające na celu podnoszenie świadomości na temat konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych, odgrywają ważną rolę w ich zapobieganiu. IZ FE SL w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu realizacji obowiązków szkoleniowo-informacyjnych podejmuje następujące zadania:

- 1) informuje pracowników IZ FE SL/ IP FE SL o przyjętych zasadach zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych poprzez wewnętrzne systemy komunikacji (m.in. intranet, spotkania kadry kierowniczej, spotkania z pracownikami) w celu podniesienia świadomości w kwestii realizowanej przez IZ FE SL polityki oraz rozpoznawania ich oznak i reagowania na tego typu działania;
- 2) publikuje informacje dotyczące polityki zwalczania nadużyć finansowych na stronie internetowej, w biuletynach i materiałach informacyjnych skierowanych do wnioskodawców/ beneficjentów;
- 3) informuje wnioskodawców/ beneficjentów o przyjętej polityce zwalczania nadużyć finansowych podczas spotkań roboczych oraz szkoleniowych.

Ponadto Komisja Europejska przedstawiła państwom członkowskim publikacje, z którymi należy się dokładnie zapoznać i upowszechnić ich treść wśród wszystkich pracowników zajmujących stanowiska, na których można wykryć potencjalne nadużycia. Do w/w publikacji należy:

- COCOF 09/0003/00 z dnia 18.02.2009r. _ Nota informacyjna dotycząca przesłanek nadużyć finansowych dla EFRR, EFS i FS;
- Zbiór anonimowych spraw OLAF – działania strukturalne;
- Praktyczny przewodnik OLAF dotyczący konfliktu interesów;
- Praktyczny przewodnik OLAF dotyczący wykrywania przerobionych dokumentów.

2.1.2 Zarządzanie ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych

Istotnym elementem systemu zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych jest zarządzanie ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych. Jest to proces polegający na wykorzystaniu w praktyce informacji uzyskanych z przeprowadzanej na bieżąco oceny ryzyka nadużyć finansowych i podejmowaniu działań w taki sposób by ryzyko wystąpienia danego zagrożenia zminimalizować do akceptowalnego poziomu. Na ten proces składa się analiza ryzyka, w ramach której identyfikuje się ryzyka popełnienia danego typu nadużycia finansowego wraz z oceną wpływu i prawdopodobieństwa ich popełnienia.

W następstwie oceny ryzyka, przeprowadzonej we współpracy z IP FE SL, IZ FE SL opracowuje się rejestr ryzyk nadużyć finansowych oraz wykaz stanowisk wrażliwych, na których pracownicy, w związku z wykonywanymi czynnościami, mogą być w sposób szczególny narażeni na ryzyko wystąpienia zachowań korupcyjnych.

Zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych skoncentrowane jest na procesach najbardziej narażonych na popełnienie nadużyć finansowych. Największym ryzykiem, zgodnie z Wytycznymi KE, obarczone są następujące procesy:

- nabór, ocena i wybór projektów do dofinansowania;
- realizacja projektów;
- poświadczanie wydatków i płatności;
- zamówienia dokonywane przez IZ FE SL/ IP FE SL.

Za bieżące zarządzanie ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych odpowiadają właściciele procesów zgodnie z oceną ryzyka nadużyć finansowych; w szczególności odpowiadają oni za:

- funkcjonowanie odpowiedniego systemu kontroli wewnętrznej w obszarze podlegającym ich kompetencjom;
- zapobieganie nadużyciom finansowym i ich wykrywanie;
- należyta staranność i wdrożenie środków ostrożnościowych w razie podejrzenia nadużycia finansowego;
- podejmowanie działań naprawczych.

Odpowiedzialność za koordynację zarządzania ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych FE SL 2021-2027 zostaje powierzona właściwemu referatowi RT, do którego zadań należy:

- wypracowanie skutecznej polityki zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych i planów reagowania w tego typu sytuacjach;
- określenie, poprzez zapisy niniejszego dokumentu, zasad zapobiegania i wykrywania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych;
- określenie, poprzez zapisy niniejszych zasad, ram korygowania i usuwania skutków nadużyć finansowych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
- opracowanie zasad i innych dokumentów w zakresie nadużyć finansowych,
- przeprowadzanie oceny ryzyka nadużyć finansowych;
- bieżące informowanie pracowników IZ FE SL i IP FE SL na temat przyjętej polityki w zakresie konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych;
- monitorowania informacji nt. wystąpienia konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych.

Do zadań pozostałych komórek zaangażowanych we wdrażanie FE SL 2021-2027 należy bieżące zarządzanie ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych zgodnie z wcześniej przeprowadzoną oceną ryzyka nadużyć oraz w zakresie zadań powierzonych Porozumieniem, a w szczególności:

- zaangażowanie w przeprowadzanie oceny ryzyka nadużyć;
- zapewnienie odpowiedniego systemu kontroli, w tym kontroli wewnętrznej;
- zapobieganie i wykrywanie podejrzeń nadużyć finansowych w obszarze realizowanych zadań;

- stosowanie środków korygujących, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i informowanie o tym właściwego referatu RT;
- niezwłoczne przekazywanie spraw dotyczących możliwych nadużyć finansowych właściwym organom dochodzeniowym i informowanie o tym właściwego referatu RT (m.in. o etapach prowadzonych postępowań np. wszczęciu, akcie oskarżenia, umorzeniu, zakończeniu),
- monitorowanie wystąpienia konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych w ramach FE SL 2021-2027.

IZ FE SL na bieżąco monitoruje i reaguje na wykryte w trakcie kontroli ryzyko popełnienia konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych, w formie podejmowania działań naprawczych w ramach tzw. kontroli ograniczających ryzyko, których celem byłaby przede wszystkim redukcja zidentyfikowanego ryzyka oraz wdrażanie skutecznych i efektywnych działań naprawczych. Działania IZ FE/ IP FE SL powinny zmierzać do minimalizowania wpływu zidentyfikowanego ryzyka nadużyć poprzez wprowadzenie skutecznych mechanizmów kontrolnych dostosowanych do kontekstu i systemu realizacji FE SL 2021-2027.

Warto podkreślić, iż ocena ryzyka dotyczy jedynie określonych rodzajów ryzyka, a nie nieprawidłowości. Jej skuteczne przeprowadzenie może jednak pośrednio wpływać na zapobieganie nieprawidłowościom i ich wykrywanie w wymiarze ogólnym, rozumianym w kategoriach bardziej ogólnych niż nadużycie finansowe.

A. Ocena ryzyka nadużyć finansowych

IZ FE SL we współpracy z IP FE SL dokonuje oceny ryzyka nadużyć finansowych. Metodologia szacowania ryzyka nadużyć finansowych opiera się na pięciu podstawowych działaniach:

- 1) ilościowym określeniu ryzyka popełnienia danego typu nadużycia finansowego w oparciu o ocenę wpływu i prawdopodobieństwa (ryzyko całkowite);
- 2) ocenie skuteczności obecnych kontroli w celu ograniczenia ryzyka całkowitego;
- 3) ocenie ryzyka rezydualnego po uwzględnieniu wpływu obecnych kontroli i ich skuteczności, czyli sytuacji w momencie dokonywania oceny ryzyka (rezydualnego);
- 4) ocenie wpływu planowanych kontroli ograniczających ryzyko na ryzyko rezydualne;
- 5) określeniu ryzyka docelowego, czyli poziomu ryzyka, które IZ FE SL/ IP FE SL uważa za dopuszczalny po skutecznym wdrożeniu wszelkich mechanizmów kontrolnych.

W przypadku każdego rodzaju ryzyka ogólnym celem jest ocena ryzyka całkowitego popełnienia danego przypadku nadużycia finansowego, a następnie określenie i ocena skuteczności działających kontroli ograniczających ryzyko popełnienia nadużyć albo zapewnienie ich wykrywalności.

Po dokonaniu tej oceny otrzymywane jest bieżące ryzyko rezydualne, na podstawie którego, o ile jego stopień określono jako wysoki lub krytyczny, wprowadza się wewnętrzny plan działania w celu usprawnienia kontroli i dodatkowego ograniczenia negatywnych skutków ryzyka (czyli podjęcie

dodatkowych, skutecznych i proporcjonalnych środków zwalczania nadużyć finansowych w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne).

Do szacowania ryzyka wykorzystuje się narzędzie zaproponowane w Wytycznych KE. Narzędzie zostało przygotowane w formie pliku Excel i obejmuje cztery kluczowe procesy w ramach czterech sekcji:

- 1) nabór, ocena i wybór projektów do dofinansowania;
- 2) realizacja projektów;
- 3) poświadczanie wydatków i płatność ;
- 4) zamówienia dokonywane przez IZ FE/ IP FE SL.

Szczegółowy opis i instrukcja korzystania z narzędzia do samooceny znajduje się w załączniku nr 1 do Wytycznych KE – *„Narzędzie oceny ryzyka nadużyć finansowych i instrukcja korzystania z narzędzia”*.

Kompletnej oceny ryzyka nadużyć finansowych co do zasady dokonuje się raz na dwa lata, jednakże możliwa jest również ocena ad hoc – potencjalnie słabych punktów systemu lub istotnych elementów niniejszej samooceny, w następujących przypadkach:

- a) wystąpienia nowego rodzaju nadużycia finansowego;
- b) zasadniczych zmian w procedurach lub kadrach IZ FE SL/ IP FE SL;
- c) stwierdzenia błędów i słabych punktów systemów kontroli (np. w wyniku kontroli systemowej lub kontroli zewnętrznych);
- d) istotnych i nieprzewidzianych wcześniej elementów samooceny.

Bez uszczerbku dla niniejszych zasad instytucje/ departamenty uczestniczące w pracach mogą powołać wewnętrzne zespoły składające się z pracowników właściwej instytucji/ departamentu, które dokonywać będą wstępnej oceny ryzyka nadużyć finansowych i przekazywać wspólnie wypracowane stanowisko do właściwego referatu RT.

B. Stanowiska wrażliwe

Stanowiska wrażliwe to stanowiska związane z wdrażaniem FE SL 2021-2027, na których pracownicy, w związku z wykonywanymi czynnościami, mogą być w sposób szczególny narażeni na ryzyko wystąpienia zachowań korupcyjnych, takich jak: przekupstwo, sprzedajność, protekcja, kupczenie wpływami, nadużywanie władzy lub stanowiska, bezprawne wykorzystywanie informacji służbowych, zaniechanie czynności urzędniczych. Ponadto stanowiska wrażliwe są związane z realizacją tych zadań, przy których wydawana decyzja jest związana z dużym stopniem uznaniowości urzędnika oraz których nieprawidłowe wykonanie może w sposób znaczący rzutować na prawidłowość realizacji FE SL 2021-2027. Do stanowisk wrażliwych przypisane są obowiązki, których niewłaściwe wykonanie może mieć niekorzystny wpływ na integralność i funkcjonowanie instytucji.

IZ FE SL opracowała dokument pn. Zasady identyfikacji, monitorowania i kontroli stanowisk wrażliwych, który obowiązuje zarówno komórki organizacyjne IZ FE SL, jak i IP FE SL do opracowania

wykazu stanowisk wrażliwych. Wszystkie instytucje są zobowiązane do identyfikacji stanowisk wrażliwych oraz wprowadzenia odpowiednich narzędzi ich monitorowania i kontroli.

Zasady identyfikacji, monitorowania i kontroli stanowisk wrażliwych stanowią załącznik do instrukcji wykonawczych IZ FE SL .

C. Mechanizmy stosowane w celu zapobiegania konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym

Mechanizmy stosowane w celu zapobiegania konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym są określone w ramach analizy (oceny) ryzyka nadużyć finansowych.

Na podstawie obowiązującej w poprzedniej perspektywie finansowej *Analizy ryzyka nadużyć finansowych w ramach RPO WSL 2014-2020* możemy wyróżnić przykładowe mechanizmy kontrolne w ramach czterech kluczowych procesów:

1.Wybór wnioskodawcy przez IZ/IP

Ryzyko: Konflikty interesów wewnątrz Komisji Oceniającej Projekty

Istniejące mechanizmy kontrolne:

- Skład Komisji Oceny Projektów jest wybierany z list ekspertów utworzonych w wyniku przeprowadzenia otwartego naboru na ekspertów, zgodnie z ustalonymi zasadami.
- Każdy wniosek o dofinansowanie oceniany jest przez dwóch członków Komisji oceny projektów.
- Przed przystąpieniem do oceny projektów członkowie KOP podpisują deklarację bezstronności i poufności, które podlegają weryfikacji
- Opracowano kodeks etyki i zasady etycznego postępowania w jednostkach wdrażających.
- Określono zasady postępowania w przypadku konfliktu interesów.
- Wszystkie ogłoszenia o naborze wniosków o dofinansowanie są publikowane na stronie internetowej.
- Wszystkie złożone wnioski podlegają rejestracji.
- Wszystkie złożone wnioski podlegają ocenie zgodnie z obowiązującymi procedurami i według kryteriów przyjętych przez KM.
- Wnioskodawcy są informowani o wynikach oceny projektów.
- IZ zapewnia wnioskodawcy możliwość odwołania się od wyniku oceny wniosku o dofinansowanie, zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Kontrola funkcjonowania systemu realizacji
- Szkolenia osób oceniających projekty z tematyki konfliktu interesów
- Wpisanie do umowy z ekspertem obowiązku raportowania wszelkich podejrzeń nadużyć finansowych, w tym konfliktu interesów.

2.Realizacja projektów

Ryzyko: Ukryty konflikt interesów lub łapówki i nielegalne honoraria

Istniejące mechanizmy kontrolne:

- IZ/IP weryfikują zgodność prowadzonych działań beneficjentów z przepisami prawa (weryfikacje administracyjne oraz kontrole na miejscu w oparciu o przeprowadzoną analizę ryzyka), zgodnie z zasadą dwóch par oczu i w oparciu o listę sprawdzającą.
- IZ/IP przedstawiają beneficjentom zasady dotyczące konfliktu interesów oraz potencjalnych konsekwencji z jakimi wiąże się ich nieprzestrzeganie
- IZ/ informuje o sposobie zgłaszania przypadków, w których podejrzewa się wystąpienie nieuczciwego zachowania
- IZ informuje o problemie konfliktu interesów oraz o właściwym sposobie reagowania na konflikt interesów poprzez zapisy zasad w zakresie nadużyć finansowych
- Weryfikacja wszystkich zgłoszonych informacji nt. nadużyć
- Sygnały ostrzegawcze, tzw. czerwone flagi
- Budowanie świadomości beneficjentów i pracowników o nadużyciach finansowych poprzez szkolenia dla Beneficjentów i pracowników, informowanie o wykrytych nadużyciach i najczęściej pojawiających się błędach i nadużyciach w projektach
- IZ/ IP przeprowadza kontrole zamówień publicznych (zgodnie z przyjętą metodologią, z uwzględnieniem analizy ryzyka)

3.Poświadczenie i płatności

Ryzyko: Konflikty interesów wewnątrz IZ/ IP

Istniejące mechanizmy kontrolne:

- Proces wypłaty środków obejmuje kilka oddzielnych etapów zatwierdzania. Przed ich zatwierdzeniem konieczne jest przedstawienie niezbędnych dokumentów.
- Pracownicy są zobowiązani do podpisywania deklaracji bezstronności i zachowania bezstronności podczas realizacji zadań lub do zgłaszania wystąpienia konfliktu interesów
- Opracowano kodeks etyki, który określa normy zachowań oraz sposób postępowania w przypadku wystąpienia konfliktu interesów. Pracownicy są zobowiązani do zapoznania się z kodeksem etyki i stosowania jego zapisów.
- Określono procedury uwzględniające listy sprawdzające do weryfikacji deklaracji wydatków, wniosków o płatność do KE i rocznego zestawienia wydatków do KE

4 Udzielanie zamówień bezpośrednich przez IZ/IP

Ryzyko: Unikanie wymaganej procedury konkurencyjnej

Istniejące mechanizmy kontrolne:

- Wstępną zgodę we wszystkich przypadkach udzielenia zamówienia z wolnej ręki wydaje kierownictwo wyższego szczebla IZ/ IP, poza komórką zamówień.
- Audyt/ kontrola zewnętrzna/ wewnętrzna (kontrola PT) sprawdza prawidłowość realizowanych zamówień.
- Opracowano Regulamin w zakresie udzielania zamówień publicznych.

- Opracowano kodeks etyki, który określa normy zachowań oraz sposób postępowania w przypadku wystąpienia konfliktu interesów. Pracownicy są zobowiązani do zapoznania się z kodeksem etyki i stosowania jego zapisów.

D. Opis warunków oraz stosowanych mechanizmów ograniczających ryzyka w sytuacji ubiegania się o dofinansowanie w instytucji przez jej pracowników, członków ich rodzin oraz podmioty powiązane z nimi osobowo lub kapitałowo

Każdy ION w swoich wewnętrznych dokumentach (np. w Regulaminie Komisji Oceny Projektów, Kodeksie etyki) zawierają opis warunków określających mechanizmy stosowane w celu ograniczenia ryzyka w sytuacji ubiegania się o dofinansowanie w instytucji przez jej pracowników, członków ich rodzin oraz podmioty powiązane z nimi osobowo lub kapitałowo.

2.2 Wykrywanie i zgłaszanie

Odpowiedzialność za dostrzeganie potencjalnych sygnałów nieuczciwej działalności i odpowiednie na nie reagowanie spoczywa na wszystkich osobach zaangażowanych w realizację FE SL 2021-2027, zarówno w IZ FE SL, jak i IP FE SL. Zgodnie z art. 304 Kodeksu postępowania karnego każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję. W sytuacji, gdy pracownicy instytucji państwowych lub samorządowych, w związku z pełnioną przez siebie funkcją, dowiedzieli się o popełnieniu takiego czynu, spoczywa na nich obowiązek prawny o powiadomieniu odpowiednich organów ścigania. Niedopełnienie tego obowiązku może zostać potraktowane jako czyn z art. 231 Kodeksu karnego.

IZ FE SL i IP FE SL są odpowiedzialne za utworzenie i upowszechnienie przejrzystych mechanizmów wykrywania i zgłaszania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych.

IZ FE SL/ IP FE SL jest zobowiązana brać pod uwagę wszelkie sygnały dotyczące potencjalnego podejrzenia popełnienia nadużycia finansowego i podjąć stosowne kroki w celu zweryfikowania uzyskanej informacji. W szczególności źródłem informacji na temat nadużyć finansowych może być:

- 1) **Instytucja zaangażowana w realizację FE SL 2021-2027.** IZ FE SL (oraz IP FE SL w zakresie powierzonych zadań) jest odpowiedzialna za wykrywanie konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych w realizacji FE SL 2021-2027 między innymi w trakcie prowadzonych przez siebie czynności kontrolnych na podstawie art. 74 ust. 1 lit. a rozporządzenia ogólnego. Czynności te przyjmują formę przede wszystkim weryfikacji administracyjnych w odniesieniu do składanych przez beneficjentów wniosków o płatność oraz kontroli na miejscu realizacji projektów.
- 2) **Instytucja lub organ zewnętrzny.** Źródłem informacji o podejrzeniu nieprawidłowości lub nadużycia finansowego w realizacji projektu FE SL 2021-2027 może być instytucja lub organ, zarówno uczestniczący, jak i nieuczestniczący w procesie zarządzania i kontroli FE SL 2021-2027, w szczególności:

- Komisja Europejska, Europejski Urząd ds. zwalczania nadużyć finansowych, Europejski Trybunał Obrachunkowy,
- Krajowa Administracja Skarbowa/Izba Administracji Skarbowej,
- Najwyższa Izba Kontroli,
- Urząd Zamówień Publicznych, Regionalna Izba Obrachunkowa,
- Właściwe wspólnotowe lub krajowe organy ścigania przestępstw,
- Inne instytucje kontrolne (np. Urząd Skarbowy, Służba Celna, Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego/ Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego).

3) **Pozostałe źródła.** Informacja o potencjalnym podejrzeniu nadużycia finansowego może zostać otrzymana od dowolnego podmiotu lub osoby fizycznej w formie informacji anonimowej, prasowej lub innej niepotwierdzonej informacji. W takiej sytuacji IZ FE SL oraz również IP FE SL (w zakresie swoich kompetencji) przeprowadza postępowanie sprawdzające w celu potwierdzenia otrzymanej informacji. IZ FE SL/ IP FE SL informują na swoich stronach internetowych wnioskodawców i beneficjentów FE SL 2021-2027 oraz inne podmioty, w jaki sposób mogą przekazać posiadaną informację o potencjalnym podejrzeniu nadużycia finansowego.

W przypadku powzięcia informacji o potencjalnym podejrzeniu nadużycia finansowego IZ / IP FE SL zgłasza ją do właściwych organów dochodzeniowo-śledczych celem wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego w celu stwierdzenia zamierzonego działania. Informacja o dokonaniu przedmiotowego zgłoszenia zostaje bezzwłocznie przekazana do komórki pełniącej funkcję IZ/KW FE SL oraz do komórki odpowiedzialnej za zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych w IZ FE SL 2021-2027.

Zgodnie z zapisami Instrukcji wykonawczych IZ FE SL - RT, prowadzi *Rejestr sygnałów i podejrzeń nadużyć finansowych stwierdzonych w ramach systemu realizacji FE SL 2021-2027* na podstawie otrzymanej korespondencji, danych z CST 2021 oraz wyników kontroli i audytów instytucji zewnętrznych, tj. NIK lub innych uprawnionych organów (m.in. KAS/ IAS, KE, OLAF, ETO), zawierających ustalenia o stwierdzeniu nieprawidłowości związanych z realizacją projektów, mogących stanowić nadużycia finansowe. Wpis do Rejestru aktualizowany jest w przypadku otrzymania informacji o potencjalnym podejrzeniu nadużycia finansowego, zgodnie z instrukcjami IZ/ IP zgłaszania i informowania o podejrzeniach nadużyć finansowych w ramach FE SL 2021-2027.

W związku z tym, iż pracownicy instytucji zaangażowanych w realizację FE SL 2021-2027 należą do osób zaufania społecznego niezwykle istotne jest, aby byli świadomi odpowiedzialności jaką ponoszą za dostrzeganie wszelkich sygnałów działania niezgodnego z prawem oraz odpowiedniego reagowania na takie sygnały.

Mając na uwadze powyższe, instytucje zaangażowane we wdrażanie FE SL 2021-2027 zapewniają pełną poufność w zakresie personaliów osób dokonujących zgłoszenia, a także ochronę przed wystąpieniem sankcji wewnętrznych z tytułu zgłoszenia.

Mając na uwadze powyższe, IZ / IPFE SL zobowiązane są do ochrony pracowników zgłaszających potencjalne podejrzenie nadużycia finansowego. Podstawowymi elementami ochrony prawnej pracownika stwierdzającego możliwość popełnienia nadużycia finansowego, są:

a. ochrona tożsamości osoby sygnalizującej.

Jednym z głównych elementów ochrony jest ochrona tożsamości osoby zgłaszającej możliwość popełnienia nadużycia finansowego. Dane identyfikujące osobę sygnalizującą mogą być udostępniane wyłącznie za zgodą zainteresowanego, poza przypadkiem, gdy taka sytuacja jest konieczna i jest uregulowana przepisami prawa. Osoby te należy informować o okolicznościach, w których ujawnienie ich tożsamości stanie się konieczne jak na przykład wszczęcie postępowania karnego.

b. ochrona pracownika każdej instytucji zaangażowanej we wdrażanie FE SL 2021-2027 przeciwko ewentualnym działaniom odwetowym.

Instytucje zaangażowane we wdrażanie FE SL 2021-2027 są zobowiązane do zapewnienia osobom sygnalizującym ochrony, aby przeciwdziałać ewentualnym działaniom odwetowym, rozumianym jako działania, które prowadzą do pogorszenia ich sytuacji, wyrządzają szkodę lub krzywdę i przed jakimkolwiek niekorzystnym traktowaniem będącym wynikiem ujawnienia informacji o możliwości wystąpienia nadużycia. W szczególności należy chronić osobę sygnalizującą przed jakimkolwiek niekorzystnym traktowaniem będącym wynikiem ujawnienia informacji, w tym przed rozwiązaniem umowy, na podstawie której świadczona jest praca, zmianą miejsca wykonywania pracy, przeniesieniem na niższe stanowisko, utratą premii lub innych korzyści wynikających z zatrudnienia, molestowaniem psychicznym i fizycznym, mobbingiem. Dodatkowo pracownicy dopuszczający się działań odwetowych na osobie sygnalizującej muszą liczyć się z tym, iż podejmują osobiste ryzyko objęcia sankcjami, co najmniej w formie odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Warunkiem objęcia ochroną przeciwko ewentualnym działaniom odwetowym pracownika IZ FE SL/ IP FE SL, stwierdzającego możliwość popełnienia nadużycia finansowego jest działanie pracownika w dobrej wierze i interesie publicznym oraz w granicach prawa.

c. stworzenie i stosowanie wewnętrznych mechanizmów zgłaszania (podejrzeń) nieprawidłowości i nadużyć finansowych.

Instytucje uczestniczące w realizacji FE SL 2021-2027 są zobowiązane do precyzyjnego określenia kto jest odpowiedzialny w IZ / IP FE SL za przyjmowanie zgłoszeń i w jaki sposób można sygnalizować wszelkie podejrzenia związane z popełnieniem nadużycia finansowego. Głównym celem wypracowania takiej ścieżki jest uniknięcie sytuacji, w której pracownik obawia się ujawnienia przypadku potencjalnego podejrzenia nadużycia finansowego ze względu na reakcję otoczenia, przełożonych, napiętnowania, ewentualnych działań odwetowych i obaw co do finalnego

rozwiązania problemu poprzez ukrycie lub zaniechanie ujawnienia sprawy przez osoby decyzyjne oraz przedkładanie interesu własnego nad publiczny.

d. umożliwienie anonimowego zgłoszenia potencjalnego podejrzenia nadużycia finansowego.

W instytucjach zaangażowanych w system realizacji FE SL 2021-2027 powinna zostać zapewniona możliwość zgłoszenia możliwości wystąpienia nadużycia finansowego bez konieczności ujawniania tożsamości zgłaszającego (np. anonimowe skrzynki korespondencji, anonimowe skrzynki e-mail, zewnętrzny punkt kontaktowy).

2.3 Informowanie, raportowanie i korygowanie

Instytucja, która wykryła lub uzyskała informację o potencjalnym podejrzeniu nadużycia zgłasza przedmiotową informację do właściwych organów dochodzeniowo-śledczych celem wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego na poziomie krajowym w celu stwierdzenia zamierzonego działania. Przed zgłoszeniem do organów dochodzeniowo-śledczych, instytucje weryfikują uzyskane informacje o możliwym podejrzeniu nadużycia finansowego, zgodnie z przyjętymi procedurami. Instytucja zobowiązana jest do przekazania zgłoszenia organom ścigania, jeśli zebrany materiał uprawdopodobni wystąpienie nadużycia. Instytucja, która dokonała zgłoszenia do organów ścigania jest odpowiedzialna za podejmowanie wszelkich dalszych czynności związanych z dokonaniem zgłoszenia, w szczególności podejmuje ona decyzję o złożeniu zażalenia w przypadku postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania. Ponadto, IZ / IP FE SL po otrzymaniu informacji o możliwym podejrzeniu nadużycia finansowego może podjąć dodatkowe działania weryfikacyjne w tym zakresie (np. przeprowadzić kontrolę doraźną).

W przypadku, gdy potencjalne podejrzenie nadużycia finansowego zostało zgłoszone do organów ścigania przez IP FE SL, jest ona również zobowiązana do powiadomienia o zaistniałym zdarzeniu niezwłocznie wysyłając e-mail do IZ FE SL. Komórka odpowiedzialna za zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych w RT jest informowana o dokonaniu zgłoszenia do organów ścigania także w przypadku, gdy zawiadomienie przekazywane jest przez FS/FR. IZ FE SL bezzwłocznie przekazuje informację o dokonaniu przedmiotowego zgłoszenia do komórki pełniącej funkcję IZ/KW FE SL 2021-2027. Obowiązek ten dotyczy również informowania IZ FE SL o wszelkich dalszych czynnościach podejmowanych w sprawie przez organy ścigania i organy wymiaru sprawiedliwości, niezwłocznie po uzyskaniu nowej informacji, jak również poinformowanie o złożeniu/wniesieniu zażalenia.

Informacja o podejrzeniu nadużycia zostaje zgłoszona Komisji Europejskiej zgodnie z art. 69 rozporządzenia ogólnego. Zgłaszaniu w systemie IMS (Irregularity Management System) podlegają przypadki podejrzenia nadużycia finansowego przekraczające 10 000 EURO tytułem wkładu z funduszy polityki spójności. Informacja o podejrzeniu nadużycia zostaje zgłoszona KE w trybie kwartalnym za pomocą systemu IMS IZ FE SL na bieżąco monitoruje postęp raportowanych spraw oraz na bieżąco informuje KE w formie uaktualniania informacji w raportach przekazywanych za pomocą systemu IMS.

W celu zapewnienia wymiany informacji o potencjalnie ryzykownych podmiotach pomiędzy instytucjami w różnych programach operacyjnych, na wniosek IK UP, Ministerstwo Finansów zainicjowało rozbudowę systemu IMS o dodatkową gałąź. W aplikacji możliwe jest rejestrowanie sygnałów o możliwości popełnienia nadużycia finansowego oraz odczyt tych sygnałów przez każdą instytucję zarządzającą oraz instytucje pośredniczące, którym nadane zostały właściwe uprawnienia. IZ FE SL na bieżąco rejestruje w nowej gałęzi IMS przypadki potencjalnych podejrzeń nadużyć finansowych w ramach FE SL, które zostały uprawdopodobnione i zgłoszone do organów ścigania. Ponadto IZ oraz IP importują informacje zamieszczone w IMS Signals przez inne instytucje zarządzające i przekazują je do wykorzystania służbowego w ramach swoich instytucji.

Aby poprawnie realizować obowiązki związane z informowaniem o postępie spraw związanych z wykryciem nadużyć finansowych, konieczne jest zapewnienie pełnej współpracy z organami dochodzeniowo-śledczymi.

Po wykryciu i stwierdzeniu nieprawidłowości (w tym stanowiących potencjalne podejrzenia nadużyć finansowych) IZ FE SL/ IP FE SL uruchamiają procedurę odzyskiwania przekazanych środków (zgodnie ze swoimi kompetencjami). IZ FE SL/ IP E SL opracowują procedury odzyskiwania od beneficjentów niesłusznie przyznanych im środków, dzięki którym będą mogły sprawnie odzyskiwać wydane środki będące potencjalnie przedmiotem nadużyć finansowych.

IZ FE SL/ IP FE SL wzywa beneficjenta do zwrotu środków lub wyrażenia zgody na pomniejszenie kolejnych płatności na podstawie art. 207 ust. 8 ustawy o finansach publicznych, z zastrzeżeniem art. 207 ust. 13 ww. ustawy. W przypadku niewypełnienia przez beneficjenta powyższego wezwania IZ FE SL/ IP FE SL wydaje na podstawie art. 207 ust. 9 decyzję określającą kwotę do zwrotu i termin, od którego nalicza się odsetki oraz sposób zwrotu środków. Niezależnie od wydania decyzji o zwrocie, przed stwierdzeniem czy przypadek stanowi nieprawidłowość o charakterze nadużycia finansowego, IZ FE SL/ IP FE SL może wstrzymać płatności w ramach projektu do czasu ostatecznego wyjaśnienia sprawy, z zastrzeżeniem możliwości wyłączenia z wniosku o płatność zakwestionowanego wydatku i przekazania do certyfikacji pozostałej kwoty.

Ponadto, w przypadku braku zwrotu środków w terminie lub otrzymania środków przez przedstawienie jako autentyczne dokumentów podrobionych lub przerobionych lub dokumentów potwierdzających nieprawdę, na podstawie art. 207 ust. 4 pkt. 1, 3 i 4 ustawy o finansach publicznych, beneficjent zostaje wykluczony z możliwości otrzymania środków UE.

Rejestr podmiotów wykluczonych na podstawie art. 207 ustawy o finansach publicznych, prowadzi Minister Finansów. Za zgłaszanie beneficjentów do rejestru podmiotów wykluczonych odpowiada IZ FE SL/IP FE SL. Instytucje uczestniczące w realizacji FE SL 2021-2027 są zobowiązane do informowania IZ FE SL (RT) o zaistnieniu przesłanek do zgłoszenia podmiotu do przedmiotowego rejestru.

Komórka pełniąca funkcję IZ/KW FE SL 2021-2027 przy sporządzaniu wniosku o płatność do KE oraz rocznych zestawień wydatków do KE blokuje certyfikację wydatków obarczonych podejrzeniem nadużycia finansowego.